

Les sargantanes

written by Josep M. Boixareu Vilaplana | 15 de desembre de 2023

Amics, amigues,

Molts matins, cap al migdia, acostumo a asseure'm en un balancí tocant a una vidriera que arriba fins a terra tot mirant un fons d'arbres que no em canso de contemplar. Tret d'alguns roures i altres espècies d'arbusts autòctons, tots són de fulla perpètua i a totes les estacions m'ofereixen una varietat de verds que em relaxen la vista i la ment. Recordo que durant la pandèmia de la Covid-19, aquell racó em va proporcionar estones de distracció senzilla però que m'aïllava d'aquell entorn tan trist i agressiu on vivíem. Quan plovia, que, sortosament, ho va fer amb més freqüència que no pas ara, el davallar de l'aigua feia una mena de teló que, si era intensa, m'esborrava el fons verd d'arbres i arbusts. Quan la pluja s'aturava les fulles intensificaven llur color amb una lluentor que, segons la posició del sol, composaven una munió d'estels pampalluguejant.

Fa pocs dies m'estava en aquest meu racó. Ara tot era sec, les fulles de tardor queien en sentit quasi horitzontal degut al vent que bufava de migdia. Des de la meva posició anaven de dreta a esquerra. De sobte, una sargantana va sortir del marc exterior de la vidriera. S'aturava i movia el cap a banda i banda. No sé si sotjava que cap perill l'amenacés o guaitava si hi havia algun insecte amb què alimentar-se. Jo sabia que, en aquella hora, des de fora no podia veure'm per l'efecte mirall de la llum en els vidres. Així que l'animaló va rondar una estona per la vorera davant meu movent el cap i fent unes elegants giragonses per canviar de sentit. Al cap de no gaire estona es va enfilejar per una jardinera que hi ha al terra plantada de ciclèmens vermells i feta de llistons gruixuts de fusta de forma rectangular. Com que la jardinera ja té uns quants anys, entre els llistons hi queden escletxes pels quals la sargantana entrava i sortia. Els pocs núvols que hi havia

van desaparèixer i el sol de tardor, gairebé horitzontal, donava de ple al cantó sud de la jardineria. La sargantana va donar-hi unes voltes al final de les quals s'hi va quedar enganxada verticalment i allí es va estar una bona estona. Deu ser que a les sargantanes els agrada prendre el sol. I sembla ser que és cert; com que són de sang freda els agrada escalfar-se.

Aquella escena em va fer pensar en les sargantanes que he vist al llarg de la meua vida i en la seva agilitat i bellesa. Des de darrere el vidre li vaig fer una fotografia amb el telèfon mòbil que tenia a mà. Un cop en pantalla la vaig ampliar i enquadrar per contemplar-li en detall la pell. Aquesta estava formada per rengles d'escates bastant uniformes a la part del damunt però que als costats canviaven de color. Allò tan petit i esmunyedís era una meravella. Devia fer uns 14 o 15 centímetres de llarg, dels quals més de la meitat corresponien a la cua. Fa unes setmanes, un net en va caçar una; quina habilitat i rapidesa! La va agafar per la cua i no es va trencar com passa sovint amb aquests animalets. La va deixar anar i en un tot i no res es va amagar en unes escletxes que hi ha a la vorera de davant de casa. Són especialistes a ficar-se en escletxes i forats increïbles. En aquesta època surten molt del cau perquè hi ha poques formigues, el seu aliment preferit, i cerquen tota mena d'insectes.

Quan jo era petit, a l'estiu, a la casa dels avis del Pla de Llerona en veia fins i tot per la cuina, el menjador i les habitacions. Les empaitàvem i n'agafàvem bastantes, generalment per la cua que se'ns quedava als dits. A elles els tornava a créixer. Per escapar-se, s'enfilaven per les parets fins a les bigues de fusta i llavors tractàvem de fer-les caure amb l'escombra. Aquest era un rèptil inofensiu. La veritat, l'altra mena de rèptils que ens trobàvem pels camins, les serps, ens sobtaven però no feien cap mal.

Per sargantanes diferents, les que he vist a Formentera, sobretot als extrems de l'illa. N'hi havia moltes que corrien

enmig de les herbes baixes. Eren d'un color verd blavós fosc i es camuflaven molt bé. Allí on n'he vist més és a una altra illa menor de les Balears. L'illa de l'Aire, a Menorca, davant mateix de Punta Prima i no sé si arriba a estar ni a dos quilòmetres de la costa. El gran home de mar de l'illa ens hi porta en una de les seves nombroses barques. Hi desembarquem, difícilment hi ha més de dos velers varats, i l'illa està deserta tret de la infinitud de sargantanes negres com el carbó que hi ha. Quan t'hi endinses, per un caminet que et du al far que senyoreja les nits de l'entorn, les sargantanes et van saltant als peus cap una i altra banda com l'aigua que se separa de la quilla d'un vaixell solcant el mar. Per les parets blanques i ruïnoses que envolten el far s'hi enganxen com els imants que es posen a les neveres.

La sargantana, un animaló petit, ràpid, esmunyedís i bell que es fica per tot arreu, em fa recordar aquell tipus de persones que fan el mateix, unes vegades per bé i altres per mal. Per una banda, els submarinistes o els bombers que arrisquen la vida per salvar-ne d'altres ficant-se dessoria les runes d'una casa en flames o dels arbres d'un bosc que crema atiat pel vent. Per l'altra, el lladre esmunyedís o els traficants de droga amb les seves llanxes rapidíssimes que esquiven els vigilants del mar. Quan dia a dia veus la mateixa sargantana darrere la vidriera se't fa tan familiar que l'acabes estimant. Jo crec que s'ho mereix. Tant de bo els efectes del canvi climàtic no acabin amb la seva espècie com està fent amb altres.

Vostre,